

DOMSTOLENS DOM

den 12 maj 1998 ^{*}

I mål C-85/96,

angående en begäran enligt artikel 177 i EG-fördraget, från Bayerisches Landessozialgericht (Tyskland), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

María Martínez Sala

och

Freistaat Bayern,

angående tolkningen av artiklarna 1, 2, 3.1 och 4.1 h i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2001/83 av den 2 juni 1983 (EGT L 230, s. 6; svensk specialutgåva, område 5, volym 3, s. 13) i dess ändrade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 3427/89 av den 30 oktober 1989 (EGT L 331, s. 1; svensk specialutgåva, område 5, volym 4, s. 165), samt av artikel 7.2 i rådets förordning (EEG) nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen (EGT L 257, s. 2; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 33),

meddelar

^{*} Rättegångsspråk: tyska.

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden G. C. Rodríguez Iglesias, avdelningsordförandena C. Gulmann, H. Ragnemalm och M. Wathelet samt domarna G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, P. J. G. Kapteyn, J. L. Murray, D. A. O. Edward (referent), J.-P. Puissochet, G. Hirsch, P. Jann och L. Sevón,

generaladvokat: A. La Pergola,

justitiesekreterare: avdelningsdirektören H. A. Rühl,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

- María Martínez Sala, genom Antonio Pérez Garrido, "Leiter der Rechtsstelle", Spaniens ambassad i Bonn,
- Tysklands regering, genom Ernst Röder, Ministerialrat, och Bernd Kloke, Oberregierungsrat, båda vid förbundsekonominministeriet, i egenskap av ombud,
- Spaniens regering, genom D. Luis Pérez de Ayala Becerril, abogado del Estado, statens rättstjänst, i egenskap av ombud,
- Europeiska gemenskapernas kommission, genom juridiske rådgivaren Peter Hillenkamp och Klaus-Dieter Borchardt, rättstjänsten, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid sammanträdet den 15 april 1997 av: María Martínez Sala, företrädd av Antonio Pérez Garrido, Tysklands regering,

företräd av Ernst Röder, Spaniens regering, företräd av D. Luis Pérez de Ayala Becerril, Frankrikes regering, företräd av Claude Chavance, secrétaire des affaires étrangères, utrikesministeriets rättsavdelning, i egenskap av ombud, Förenade kungarikets regering, företräd av Stephen Richards, barrister, och kommissionen, företräd av Klaus-Dieter Borchardt,

och efter att den 1 juli 1997 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Bayerisches Landessozialgericht har genom beslut av den 2 februari 1996, som inkom till domstolens kansli den 20 mars samma år, i enlighet med artikel 177 i EG-fördraget ställt fyra frågor om tolkningen av artiklarna 1, 2, 3.1 och 4.1 h i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2001/83 av den 2 juni 1983 (EGT L 230, s. 6; svensk specialutgåva, område 5, volym 3, s. 13) i dess ändrade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 3427/89 av den 30 oktober 1989 (EGT L 331, s. 1; svensk specialutgåva, område 5, volym 4, s. 165), samt av artikel 7.2 i rådets förordning (EEG) nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen (EGT L 257, s. 2; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 33).
- 2 Frågorna har uppkommit i en tvist mellan María Martínez Sala och Freistaat Bayern med anledning av att den senare vägrat bevilja henne ett vårdnadsbidrag för hennes barn.

Gemenskapsrätten

- 3 I artikel 7.2 i förordning nr 1612/68 föreskrivs att en arbetstagare från en av gemenskapens medlemsstater skall åtnjuta samma sociala och skattemässiga förmåner i de övriga medlemsstaterna som landets medborgare.
- 4 I enlighet med artikel 1 a i i förordning nr 1408/71 avses med "[arbetstagare]" i förordningens mening den som är "försäkrad, obligatoriskt eller genom en frivillig fortsättningsförsäkring, mot en eller flera av de risker som täcks av grenarna i ett system för social trygghet för [arbetstagare] eller egenföretagare". I artikel 2 föreskrivs att förordningen skall tillämpas på "[arbetstagare] och egenföretagare, som omfattas eller har omfattats av lagstiftningen i en eller flera medlemsstater".
- 5 I artikel 3.1 föreskrivs följande: "Om något annat inte följer av de särskilda bestämmelserna i denna förordning har personer, som är bosatta inom en medlemsstats territorium och för vilka denna förordning gäller, samma skyldigheter och rättigheter enligt en medlemsstats lagstiftning som denna medlemsstats egna medborgare."
- 6 I enlighet med artikel 4.1 h i förordning nr 1408/71 gäller förordningen "all lagstiftning om ... familjeförmåner". I enlighet med artikel 1 u i avses med "familjeförmåner" "alla vård- eller kontantförmåner, som är avsedda att täcka en familjs utgifter enligt den lagstiftning som anges i artikel 4.1 h, utom de särskilda bidrag vid barns födelse som nämns i bilaga 2."

- 7 I bilaga 1, avdelning I — "[Arbetstagare] eller egenföretagare (artikel 1 a ii och iii i förordningen)" —, avsnitt C (Tyskland), till förordning nr 1408/71 föreskrivs följande:

"Om den behöriga myndighet som ansvarar för utbetalning av familjeförmåner enligt avdelning 3 kapitel 7 i förordningen är en tysk myndighet, skall följande definitioner gälla, enligt artikel 1 a ii i förordningen:

- a) [*arbetstagare*]: en person som är obligatoriskt arbetslöshetsförsäkrad eller som till följd av en sådan försäkring får sjukpenning från försäkringskassa eller motsvarande förmån.
- b) *egenföretagare*: den som bedriver verksamhet som egenföretagare och som är förpliktigad att

— gå med i eller betala avgifter till ett pensionssystem för egenföretagare, eller

— gå med i ett system för obligatorisk pensionsförsäkring."

Den tyska lagstiftningen och den europeiska konventionen om social och medicinsk hjälp

- 8 I Tyskland är vårdnadsbidraget ett bidrag som inte är kopplat till inbetalda avgifter och som ingår i ett system av åtgärder inom familjepolitiken. Det beviljas i enlighet med Bundeserziehungsgeldgesetz av den 6 december 1985 (lag om vårdnadsbidrag och föräldraledighet, *BGBI.* I, s. 2154, nedan kallad *BERzGG*).
- 9 I *BERzGG*, i dess lydelse av den 25 juli 1989 (*BGBI.* I, s. 1550) sådan den ändrats genom lag av den 17 december 1990 (*BGBI.* I, s. 2823), föreskrivs i 1 § första stycket att anspråk på vårdnadsbidraget kan göras av varje person 1) vars hemvist eller normala uppehållsort ligger inom det territorium som lagen omfattar, 2) som är vårdnadshavare för ett barn som bor i personens hushåll, 3) som själv vårdar och uppfostrar detta barn och 4) som inte förvärvsarbetar på heltid.
- 10 I 1 § första stycket *BERzGG* a föreskrivs att "utlänningar som önskar göra anspråk på bidraget måste inneha ett intyg om uppehållsrätt (*Aufenthaltsberechtigung*) eller uppehållstillstånd (*Aufenthaltslaubnis*)". Den hänskjutande domstolen har påpekat att enligt Bundessozialgerichts fasta rättspraxis anses att endast den som kan förete en av utlänningsmyndigheten utfärdad och i vederbörlig ordning upprättad handling som intygar innehavarens rätt till vistelse från förmånsperiodens början uppfyller kravet på att "inneha" ett intyg om uppehållsrätt. Att endast förete ett intyg på att en ansökan om uppehållstillstånd har inlämnats, och att sökandens vistelse således är tillåten, är emellertid inte tillräckligt för att kravet skall anses vara uppfyllt i den mening som avses i ovannämnda bestämmelse.
- 11 Enligt artikel 1 i den europeiska konventionen om social och medicinsk hjälp, som antogs av Europarådet den 11 december 1953 och som i Tyskland är i kraft sedan år 1956 och i Spanien sedan år 1983 har följande lydelse: "Envar av de fördragslutande länderna förbinder sig att låta medborgare i de andra fördragslutande

länderna, som lovligen uppehålla sig inom någon del av dess område, vari denna konvention gäller, och som sakna erforderliga medel, komma i åtnjutande av social och medicinsk hjälp (nedan kallad 'hjälp') enligt den vid varje tidpunkt i ifrågavarande del av landet gällande lagstiftningen i samma omfattning och på samma villkor som landets egna medborgare.”

- 12 I artikel 6 a i denna konvention föreskrivs följande: ”Fördragsslutande land, inom vars område en medborgare i ett annat fördragsslutande land lovligen uppehåller sig, äger icke hemsända denne enbart av det skälet att han är i behov av hjälp.”

Twisten vid den nationella domstolen

- 13 María Martínez Sala, född den 8 februari 1956, är spansk medborgare och sedan maj 1968 bosatt i Tyskland. Hon har innehaft olika förvärvsarbeten i Tyskland mellan åren 1976 och 1986, inberäknat avbrott, och därefter från den 12 september till den 24 oktober 1989. Från sistnämnda datum har hon mottagit socialhjälp från staden Nürnberg och Landratsamt Nürnberger Land i enlighet med Bundessozialhilfegesetz (federala socialhjäpsslagen).
- 14 Fram till den 19 maj 1984 erhöll María Martínez Sala från de behöriga myndigheterna olika uppehållstillstånd praktiskt taget utan avbrott. Därefter erhöll hon endast intyg om att hon ansökt om förlängning av uppehållstillståndet. I sitt beslut om hänskjutande har Bayerisches Landessozialgericht påpekat att den europeiska konventionen om social och medicinsk hjälp av den 11 december 1953 emellertid innebar förbud mot att utvisa henne. Den 19 april 1994 erhöll hon ett uppehållstillstånd som löpte ut den 18 april 1995, men som förlängdes med ytterligare ett år till den 20 april året därpå.

- 15 I januari 1993, det vill säga under den period då María Martínez Sala inte innehade något uppehållstillstånd, ansökte hon om vårdnadsbidrag i Freistaat Bayern för sitt barn som fötts samma månad.
- 16 Freistaat Bayern avlog denna ansökan genom beslut av den 21 januari 1993, eftersom den berörda inte var tysk medborgare och heller inte innehade något intyg om uppehållsrätt eller något uppehållstillstånd.
- 17 Sozialgericht Nürnberg ogillade genom dom av den 21 mars 1994 María Martínez Salas talan av den 13 juli 1993 avseende beslutet, med motiveringen att hon saknade giltigt uppehållstillstånd.
- 18 Den 8 juni 1994 överklagade María Martínez Sala sagda dom till Bayerisches Landessozialgericht.
- 19 Med beaktande av att det inte var uteslutet att hon skulle kunna återopa förordningarna nr 1408/71 och 1612/68 för att erhålla rätt till vårdnadsbidrag, vilande-förklarade Bayerisches Landessozialgericht målet och ställde följande frågor till domstolen:

"1) Skall en i Tyskland bosatt spansk medborgare, som med olika avbrott har förvärvsarbetat fram till år 1986 och därefter, bortsett från en kortare anställning år 1989, erhållit socialhjälp enligt Bundessozialhilfegesetz (BSHG) (förbundslagen om socialhjälp) fortfarande år 1993 anses som arbetstagare i den mening som avses i artikel 7.2 i förordning (EEG) nr 1612/68 eller arbetstagare i den mening som avses i artikel 2 jämförd med artikel 1 i förordning (EEG) nr 1408/71?

- 2) Kan vårdnadsbidrag enligt Gesetz über die Gewährung von Erziehungsgeld und Erziehungsurlaub (BERzGG) (lag om vårdnadsbidrag och föräldraledighet) betraktas som en familjeförmån i den mening som avses i artikel 4.1 h i förordning (EEG) nr 1408/71 och vilken spanska medborgare som är bosatta i Tyskland har samma rätt till, enligt artikel 3.1 i förordning (EEG) nr 1408/71, som tyska medborgare?
 - 3) Är vårdnadsbidrag enligt BERzGG att anse som en social förmån i den mening som avses i artikel 7.2 i förordning (EEG) nr 1612/68?
 - 4) Är det förhållandet att medborgare i en medlemsstat för att erhålla vårdnadsbidrag enligt BERzGG måste ha ett i vederbörlig ordning utfärdat uppehållstillstånd, även om de uppehåller sig lagligt i Tyskland, förenligt med Europeiska unionens rättsordning?"
- 20 Först skall den andra och den tredje frågan besvaras, därefter den första och slutligen den fjärde frågan.

Den andra och den tredje frågan

- 21 Genom sin andra och sin tredje fråga vill den hänskjutande domstolen i huvudsak få klarhet i om en förmån som det vårdnadsbidrag som föreskrivs i BERzGG, vilken automatiskt beviljas personer som uppfyller vissa objektiva kriterier, utan någon skönsmässig bedömning i enskilda fall av personliga behov, och är avsedd att täcka en familjs utgifter, faller inom tillämpningsområdet för gemenskapsrätten som en familjeförmån i den mening som avses i artikel 4.1 h i förordning nr 1408/71 eller som en social förmån i den mening som avses i artikel 7.2 i förordning nr 1612/68.

- 22 I sin dom av den 10 oktober 1996 i de förenade målen C-245/94 och C-312/94, Hoefer och Zachow (REG 1996, s. I-4895), fastslog domstolen att en sådan förmån som det vårdnadsbidrag som föreskrivs i BErzGG, vilken automatiskt beviljas personer som uppfyller vissa objektiva kriterier, utan någon skönsmässig bedömning i enskilda fall av personliga behov, och är avsedd att täcka en familjs utgifter, skall likställas med en familjeförmån i den mening som avses i artikel 4.1 h i förordning nr 1408/71.
- 23 Den tyska regeringen hävdar att domstolen borde ompröva denna tolkning och hänvisade i sitt skriftliga yttrande till de synpunkter den framförde i ovannämnda mål och, under sammanträdet, till de synpunkter den framförde vid domstolen i mål C-16/96, Mille-Wilsmann. Eftersom Bundessozialgericht upphävde sitt beslut om hänskjutande till följd av den ovannämnda domen i målet Hoefer och Zachow, avskrevs det sistnämnda målet genom beslut av den 14 april 1997.
- 24 Eftersom den tyska regeringen inte har ytterligare preciserat i vilka avseenden som domen i det ovannämnda målet Hoefer och Zachow bör omprövas, liksom inte heller av vilka skäl en sådan omprövning bör ske, finns det skäl att åter bekräfta att en sådan förmån som det vårdnadsbidrag som föreskrivs i BErzGG, vilken automatiskt beviljas personer som uppfyller vissa objektiva kriterier, utan någon skönsmässig bedömning i enskilda fall av personliga behov, och är avsedd att täcka en familjs utgifter, utgör en familjeförmån i den mening som avses i artikel 4.1 h i förordning nr 1408/71.
- 25 Vad beträffar begreppet social förmån som artikel 7.2 i förordning nr 1612/68 hänvisar till, omfattar det enligt en fast rättspraxis alla förmåner, med eller utan anknytning till ett anställningsavtal, som i allmänhet tillerkänns inhemska arbetstagare på grund av deras objektivt konstaterbara ställning som arbetstagare eller enbart därför att de är bosatta inom det nationella territoriet och vilkas utsträckning till att även gälla arbetstagare som är medborgare i andra medlemsstater således kan antas underlätta deras rörlighet inom gemenskapen (dom av den 27 mars 1985 i mål 249/83, Hoeckx, REG 1985, s. 973, punkt 20).

- 26 Det omtvistade vårdnadsbidraget är en förmån som bland annat beviljas arbetstagare som förvärvsarbetar på deltid. Det utgör således en social förmån i den mening som avses i artikel 7.2 i förordning nr 1612/68.
- 27 Dessutom skall anges att artikel 7.2 i förordning nr 1612/68, eftersom förordningen har allmän betydelse för arbetskraftens fria rörlighet, kan tillämpas på sociala förmåner som samtidigt faller inom det särskilda tillämpningsområdet för förordning nr 1408/71 (dom av den 10 mars 1993 i mål C-111/91, kommissionen mot Luxemburg, REG 1993, s. I-817, punkt 21; svensk specialutgåva, häfte 14).
- 28 Svaret på den andra och den tredje frågan blir således följande. En förmån som det vårdnadsbidrag som föreskrivs i BERzGG, vilken automatiskt beviljas personer som uppfyller vissa objektiva kriterier, utan någon skönsmässig bedömning i enskilda fall av personliga behov, och är avsedd att täcka en familjs utgifter, faller i materiellt hänseende (*ratione materiae*) inom tillämpningsområdet för gemenskapsrätten såsom varande en familjeförmån i den mening som avses i artikel 4.1 h i förordning nr 1408/71 och såsom varande en social förmån i den mening som avses i artikel 7.2 i förordning nr 1612/68.

Den första frågan

- 29 Genom sin första fråga vill den hänskjutande domstolen i huvudsak få klarhet i om en medborgare i en medlemsstat som är bosatt i en annan medlemsstat i vilken han har innehaft olika förvärvsarbeten och därefter erhållit socialhjälp skall anses vara en arbetstagare i den mening som avses i förordning nr 1612/68 eller i förordning nr 1408/71.
- 30 Inledningsvis skall erinras om följande. För att vårdnadsbidraget skall beviljas krävs enligt BERzGG att den berörde inte förvärvsarbetar eller inte förvärvsarbetar

på heltid. Detta krav kan inskränka antalet personer som samtidigt kan komma i åtnjutande av vårdnadsbidraget och samtidigt betecknas som en arbetstagare i den mening som avses i gemenskapsrätten.

- 31 Därefter skall följande påpekas. Det gemenskapsrättsliga begreppet arbetstagare är inte entydigt, utan varierar beroende på det avsedda tillämpningsområdet. Det arbetstagarbegrepp som används i artikel 48 i EG-fördraget och i förordning nr 1612/68 sammanfaller således inte nödvändigtvis med det begrepp som används inom området för artikel 51 i EG-fördraget och i förordning nr 1408/71.

Ställning som arbetstagare i den mening som avses i artikel 48 i fördraget och i förordning nr 1612/68

- 32 Inom ramen för artikel 48 i fördraget och för förordning nr 1612/68 skall såsom arbetstagare anses en person som under en viss tid, till förmån för någon annan och enligt dennes anvisningar, utför tjänster i utbyte mot vilka han erhåller ersättning. När anställningsförhållandet har upphört förlorar den berörde i princip sin ställning som arbetstagare, med förbehåll emellertid för dels att denna egenskap kan få vissa verkningar efter att anställningsförhållandet har upphört, dels att även en person som verkligen söker anställning skall anses vara en arbetstagare (se i det avseendet dom av den 3 juli 1986 i mål 66/85, Lawrie-Blum, REG 1986, s. 2121, punkt 17, svensk specialutgåva, häfte 8, av den 21 juni 1988 i mål 39/86, Lair, REG 1988, s. 3161, punkt 31—36, svensk specialutgåva, häfte 9, och av den 26 februari 1991 i mål C-292/89, Antonissen, REG 1991, s. I-745, punkterna 12 och 13, svensk specialutgåva, häfte 11).

- 33 Dessutom skall erinras om följande. När en arbetstagare som är medborgare i en annan medlemsstat än den han har varit anställd i fortsätter att bo i sistnämnda medlemsstat efter att ha gått i pension, bibehåller inte hans barn den rätt till likabehandling som följer av artikel 7 i förordning nr 1612/68 i fråga om sociala förmåner som föreskrivs i värdstatens lagstiftning, när arbetstagaren inte längre är försörjningspliktig efter att barnen har fyllt 21 år och de inte är arbetstagare (dom av den 18 juni 1987 i mål 316/85, Lebon, REG 1987, s. 2811).

- 34 Den hänskjutande domstolen har i förevarande fall inte lämnat tillräckliga uppgifter för att domstolen skall kunna kontrollera om en person som befinner sig i samma situation som klaganden i målet vid den nationella domstolen, med beaktande av ovanstående överväganden, är en arbetstagare i den mening som avses i artikel 48 i fördraget och i förordning nr 1612/68, exempelvis på grund av att vederbörande söker arbete. Det ankommer följaktligen på den hänskjutande domstolen att göra denna prövning.

Ställning som arbetstagare i den mening som avses i förordning nr 1408/71

- 35 I enlighet med artikel 2 i förordning nr 1408/71 skall förordningen tillämpas på arbetstagare och egenföretagare som omfattas eller har omfattats av lagstiftningen i en eller flera medlemsstater och som är medborgare i en medlemsstat samt på deras familjemedlemmar.
- 36 Således är en person arbetstagare i den mening som avses i förordning nr 1408/71 då han är obligatoriskt eller frivilligt försäkrad, om så bara mot en enda risk, enligt ett allmänt eller särskilt system för social trygghet som anges i artikel 1 a i förordning nr 1408/71, oavsett om ett anställningsförhållande föreligger (se i det avseendet dom av den 31 maj 1979 i mål 182/78, Pierik II, REG 1979, s. 1977, punkterna 4 och 7, svensk specialutgåva, häfte 4, och av den 9 juli 1987 i de förenade målen 82/86 och 103/86, Laborero och Sabato, REG 1987, s. 3401, punkt 17).
- 37 Kommissionen anser följaktligen att sökanden skall anses vara en arbetstagare i den mening som avses i förordning nr 1408/71 redan på grund av att hon har kommit i åtnjutande av den obligatoriska pensionsförsäkringen i Tyskland eller på grund av att socialhjälsorganet har anslutit henne och hennes barn till sjukförsäkringen och erlagt motsvarande avgifter.

- 38 Även den franska regeringen har under sammanträdet hävdat att klaganden i målet vid den nationella domstolen kan anses vara en arbetstagare i enlighet med den gemenskapsrättsliga lagstiftningen om social trygghet, eftersom hon har varit — och kanske fortfarande är — ansluten, på ett eller annat sätt, till ett tyskt system för pensionsförsäkring.
- 39 Den tyska regeringen har emellertid påpekat att det i bilaga 1, avdelning I, C (Tyskland), till förordning nr 1408/71 med avseende på de familjeförmåner som även omfattar det nu aktuella bidraget föreskrivs att endast den som är obligatoriskt arbetslöshetsförsäkrad eller som till följd av en sådan försäkring får sjukpenning från försäkringskassa eller motsvarande förmån skall anses vara arbetstagare.
- 40 Under sammanträdet har kommissionen även understrukit att det i domen av den 30 januari 1997 i de förenade målen C-4/95 och C-5/95, Stöber och Piosa Pereira (REG 1997, s. I-511), hade ifrågasatts att en försäkring mot en enda risk som föreskrivs i förordning nr 1408/71 är tillräckligt för att en enskild skall anses vara en arbetstagare i den mening som avses i förordningen.
- 41 Det skall i det avseendet påpekas att domstolen i punkt 36 i domen i det ovan nämnda målet Stöber och Piosa Pereira fastslog att ingenting hindrar medlemsstaterna från att begränsa utbetalning av barnbidrag till personer som tillhör en genom ett solidariskt system för försäkring bildad gemenskap, i det fallet ett system för ålderspension för egenföretagare.
- 42 Enligt bilaga 1, avdelning I, C (Tyskland), till förordning nr 1408/71, till vilken hänvisas i artikel 1 a ii i förordningen, kan endast arbetstagare som är obligatoriskt arbetslöshetsförsäkrad eller som till följd av en sådan försäkring får sjukpenning från försäkringskassa eller motsvarande förmån anses som arbetstagare i den mening som avses i artikel 1 a ii i förordning nr 1408/71 med avseende på beviljande av familjeförmåner i enlighet med avdelning III kapitel 7 i samma förordning (dom av den 12 juni 1997 i mål C-266/95, Merino García, REG 1997, s. I-3279).

- 43 Det framgår tydligt av denna bestämmelses ordalydelse att det endast är för beviljande av familjeförmåner i enlighet med avdelning III kapitel 7 i förordning nr 1408/71 som begreppet arbetstagare i bilaga 1, avdelning I, C, preciseras eller begränsas till att ha den betydelse som avses i artikel 1 a ii i samma förordning.
- 44 Eftersom situationen för en person som klaganden i målet vid den nationella domstolen inte omfattas av någon av bestämmelserna i avdelning III kapitel 7, kan inte den begränsning som föreskrivs i bilaga 1, avdelning I, C, tillämpas på denna person, varför frågan om klaganden i målet är att anses som arbetstagare i den mening som avses i förordning nr 1408/71 endast skall avgöras med beaktande av artikel 1 a ii i samma förordning. Personen i fråga kan således komma i åtnjutande av de rättigheter som är knutna till den person som är att anse som arbetstagare när det har fastslagits att personen är obligatoriskt eller frivilligt försäkrad, om så bara mot en enda risk, enligt ett allmänt eller särskilt system för social trygghet som anges i artikel 1 a i förordning nr 1408/71.
- 45 Eftersom det i beslutet om hänskjutande inte har lämnats tillräckliga uppgifter för att domstolen skall kunna beakta samtliga omständigheter som eventuellt kan vara relevanta i målet vid den nationella domstolen, är det den hänskjutande domstolen som skall avgöra om en person som klaganden i målet vid den nationella domstolen ingår i den personkrets på vilken artikel 48 i fördraget och förordning nr 1612/68 eller förordning nr 1408/71 är tillämpliga.

Den fjärde frågan

- 46 Genom sin fjärde fråga vill den hänskjutande domstolen i huvudsak få klarhet i om gemenskapsrätten utgör hinder för en medlemsstat att kräva att övriga medlemsstaters medborgare måste ha ett i vederbörlig ordning utfärdat uppehållstillstånd för att kunna komma i åtnjutande av ett vårdnadsbidrag.

- 47 Denna fråga grundas på antagandet att klaganden i målet vid den nationella domstolen har tillåtelse att vara bosatt i den berörda medlemsstaten.
- 48 Enligt BErzGG skall den berörde för att ha rätt till det omtvistade vårdnadsbidraget, om de övriga materiella villkoren för att bidraget skall beviljas är uppfyllda, ha sitt hemvist eller sin normala uppehållsort i Tyskland.
- 49 En annan medlemsstats medborgare som har tillstånd att vara bosatt i Tyskland och är bosatt där uppfyller detta villkor. Han befinner sig i det avseendet i samma situation som en i Tyskland bosatt tysk medborgare.
- 50 Emellertid föreskrivs i BErzGG att "utlänningar", däribland andra medlemsstaters medborgare, måste inneha ett intyg om uppehållstillstånd av visst slag för att komma i åtnjutande av den omtvistade förmånen. Det är ostridigt att ett intyg om att en ansökan om uppehållstillstånd har inlämnats inte är tillräckligt, trots att det av ett sådant intyg framgår att sökandens vistelse är laglig.
- 51 Den hänskjutande domstolen har dessutom påpekat "att när utfärdandet [av ett sådant intyg] försenas av rent administrativa skäl påverkar det innehållet i Europeiska unionens medborgares rättigheter".
- 52 Även om gemenskapsrätten inte hindrar att en medlemsstat ålägger andra medlemsstaters medborgare som är lagligt bosatta inom dess territorium att alltid kunna uppvisa ett intyg om rätt till vistelse, under förutsättning att den ålägger sina egna medborgare samma skyldighet i fråga om deras legitimationshandlingar

(se i det avseendet dom av den 27 april 1989 i mål 321/87, kommissionen mot Belgien, REG 1989, s. 997, punkt 12, och av den 30 april 1998 i mål C-24/97, kommissionen mot Tyskland, REG 1998, s. I-2133, punkt 13), förhåller det sig inte nödvändigtvis på samma sätt om en medlemsstat kräver av andra medlemsstaters medborgare att de för att erhålla ett vårdnadsbidrag skall ha ett uppehållstillstånd som skall ha utfärdats av myndigheterna.

- 53 För erkännande av en rätt till vistelse, kan ett uppehållstillstånd endast ha en deklaratörisk karaktär och tjäna som bevis (se i det avseendet dom av den 8 april 1976 i mål 48/75, Royer, REG 1976, s. 497, punkt 50, svensk specialutgåva, häfte 3). Det framgår däremot av handlingarna i målet att uppehållstillståndet ges en konstitutiv karaktär för beviljande av den omtvistade förmånen.
- 54 Att en medlemsstat kräver att en annan medlemsstats medborgare som vill komma i åtnjutande av en förmån som det omtvistade bidraget skall förete en handling som har ett konstitutivt värde och som utfärdas av dess egna myndigheter, när ingen sådan handling avkrävs de egna medborgarna, innebär följaktligen en särbehandling.
- 55 En sådan särbehandling, inom fördragets tillämpningsområde och i avsaknad av grund för dess rättfärdigande, utgör en diskriminering av det slag som förbjuds i artikel 6 i EG-fördraget.
- 56 Tysklands regering medgav under sammanträdet att villkoret i BErzGG innebär särbehandling i den mening som avses i artikel 6 i fördraget, men gjorde likväl gällande att omständigheterna i målet vid den nationella domstolen varken i materiellt (*ratione materiae*) eller personligt (*ratione personae*) hänseende faller inom fördragets tillämpningsområde, varför klaganden i målet vid den nationella domstolen inte kan göra denna bestämmelse gällande.

- 57 Vad beträffar gemenskapsrättens tillämpningsområde i materiellt hänseende, hänvisas till svaren på den första, den andra och den tredje frågan, av vilka följer att det i målet vid den nationella domstolen aktuella vårdnadsbidraget i materiellt hänseende obestriddligen faller inom tillämpningsområdet för gemenskapsrätten.
- 58 Vad beträffar tillämpningen av gemenskapsrätten med avseende på person, skall konstateras att om den hänskjutande domstolen — mot bakgrund av de kriterier som givits i svaret på den första tolkningsfrågan — skulle fastslå att klaganden i målet vid den nationella domstolen skall anses vara en arbetstagare i den mening som avses i artikel 48 i fördraget och i förordning nr 1612/68 eller i förordning nr 1408/71, är den omtvistade särbehandlingen oförenlig med artiklarna 48 och 51 i fördraget.
- 59 Om så inte skulle anses vara fallet, hävdar kommissionen att klaganden i målet vid den nationella domstolen sedan den 1 november 1993, då fördraget om Europeiska unionen trädde i kraft, har en rätt till vistelse i enlighet med artikel 8a i EG-fördraget. Artikeln i fråga har följande lydelse: "Varje unionsmedborgare skall ha rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, om inte annat följer av de begränsningar och villkor som föreskrivs i detta fördrag och i bestämmelserna om genomförande av fördraget." Enligt artikel 8.1 i EG-fördraget är varje person som är medborgare i en medlemsstat unionsmedborgare.
- 60 Det skall emellertid understrykas att i ett fall som det vid den nationella domstolen är det inte nödvändigt att pröva om den berörda kan åberopa artikel 8a i fördraget för att tillerkännas en ny rätt att vistas i den berörda medlemsstaten, eftersom det är ostridigt att hon redan givits tillstånd att vara bosatt där, trots att myndigheten har vägrat att utfärda ett uppehållstillstånd för hennes räkning.
- 61 Eftersom klaganden i målet vid den nationella domstolen är medborgare i en medlemsstat och lagligen är bosatt i en annan medlemsstat, ingår hon i den personkrets på vilken fördragets bestämmelser om det europeiska medborgarskapet är tillämpliga.

- 62 I artikel 8.2 i fördraget knyts de rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i fördraget till unionsmedborgarskapet, däribland den i artikel 6 i fördraget föreskrivna rättigheten att inte diskrimineras på grund av nationalitet inom ramen för fördragets tillämpningsområde i materiellt hänseende.
- 63 Därav följer att en medborgare i Europeiska unionen som i likhet med klaganden i målet vid den nationella domstolen är lagligt bosatt i värdmedlemsstaten kan göra artikel 6 i fördraget gällande i alla situationer som i materiellt hänseende faller inom tillämpningsområdet för gemenskapsrätten, däribland i den situation då medlemsstaten försenar eller vägrar att bevilja vederbörande en förmån som beviljas alla dem som är lagligt bosatta inom den staten, med motiveringen att vederbörande inte innehar en handling som det inte krävs att medlemsstatens medborgare skall ha och vars utfärdande kan försenas eller vägras av myndigheterna.
- 64 Eftersom särbehandlingen i fråga faller inom fördragets tillämpningsområde, kan den inte anses vara berättigad. Det rör sig nämligen om en diskriminering som sker direkt på grund av sökandens nationalitet, och dessutom har ingen omständighet som skulle kunna berättiga denna särbehandling åberopats vid domstolen.
- 65 Svaret på den fjärde frågan blir således följande. Gemenskapsrätten utgör hinder för en medlemsstat att kräva att övriga medlemsstaters medborgare som har tillåtelse att vara bosatta inom dess territorium måste ha ett av nationella myndigheter i vederbörlig ordning utfärdat uppehållstillstånd för att kunna komma i åtnjutande av ett vårdnadsbidrag, när dess egna medborgare endast skall ha sitt hemvist eller sin normala uppehållsort i sagda medlemsstat.

Rättegångskostnader

- 66 De kostnader som har förorsakats den tyska, den spanska, den franska och den brittiska regeringen samt kommissionen, vilka har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

— angående de frågor som genom beslut av den 2 februari 1996 har ställts av Bayerisches Landessozialgericht — följande dom:

- 1) En förmån som det vårdnadsbidrag som föreskrivs i BErzGG, vilken automatiskt beviljas personer som uppfyller vissa objektiva kriterier, utan någon skönsmässig bedömning i enskilda fall av personliga behov, och är avsedd att täcka en familjs utgifter, faller i materiellt hänseende inom tillämpningsområdet för gemenskapsrätten såsom varande en familjeförmån i den mening som avses i artikel 4.1 h i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2001/83 av den 2 juni 1983, i dess ändrade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 3427/89 av den 30 oktober 1989, och såsom varande en social förmån i den mening som avses i artikel 7.2 i rådets förordning (EEG) nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen.

- 2) Den hänskjutande domstolen skall avgöra om en person som klaganden i målet vid den nationella domstolen ingår i den personkrets på vilken artikel 48 i EG-fördraget och förordning nr 1612/68 eller förordning nr 1408/71 är tillämpliga.
- 3) Gemenskapsrätten utgör hinder för en medlemsstat att kräva att övriga medlemsstaters medborgare, som har tillåtelse att vara bosatta inom dess territorium, måste ha ett av nationella myndigheter i vederbörlig ordning utfärdat uppehållstillstånd för att kunna komma i åtnjutande av ett vårdnadsbidrag, när dess egna medborgare endast skall ha sitt hemvist eller sin normala uppehållsort i sagda medlemsstat.

Rodríguez Iglesias

Gulmann

Ragnemalm

Wathelet

Mancini

Moitinho de Almeida

Kapteyn

Murray

Edward

Puissochet

Hirsch

Jann

Sevón

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 12 maj 1998.

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias

Justitiesekreterare

Ordförande